

вигоди від впровадження інновацій необхідно розробити систему управління інноваційним розвитком суб'єкта господарювання.

Література

1. Черваньов Д. М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України / Д. М. Черваньов, Л. І. Нейкова. К. : Знання. 1999. С. 25.
2. Лапко О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання / О.Лапко / Ін-т екон. прогноз. НАН України; Івано-Франківський держ. техн. ун-т нафти і газу. К. 1999. С. 38.
3. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник / Н.В. Краснокутська К. : КНЕУ. 2003. С. 14.
4. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку. Монографія. / В.В. Зянько. Вінниця: УНІВЕРСУМ. Вінниця. 2008. С.38.
5. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств : монографія / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. Суми : Університетська книга. 2010. 281 с.

РОЛЬ АГРАРІВ ТА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА У ЗМІЦНЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

*Хахула В.С., кандидат с.-г. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний
університет, м. Біла Церква*

Продовольча безпека України є складовою частиною соціально-економічної політики держави, яка спрямована на зміцнення національного суверенітету і статусу її на міжнародній аграрно-продовольчій арені. Наразі продовольча безпека – це наша національна безпека, що забезпечує незалежність держави від інших країн. Тобто це такий стан економіки країни, за якого населенню гарантований доступ до якісних повноцінних продуктів харчування, необхідних для фізичного й соціального розвитку особистості, забезпечення здоров'я людей і розширеного відтворення населення.

Сільськогосподарська діяльність провадиться майже на всій території нашої держави. У сільській місцевості проживає третина загальної кількості населення. Сільське господарство сприяє розвитку інших галузей, які поставляють засоби виробництва та споживають продукцію сільського господарства як сировину, а також надають транспортні, торгівельні та інші послуги.

Проблема забезпечення людей продуктами харчування у світі останнім часом є надзвичайно актуальною, оскільки вона пов'язана з недостатнім виробництвом рослинного білка для значної частини людства. Швидкий розвиток провідних країн світу обумовлений революційними технологічними змінами в аграрному секторі, інтелектуалізацією виробництва, небаченими темпами інновацій. У цих країнах саме інноваційні технології забезпечують 70–90 % валового внутрішнього продукту, а у США приріст національного доходу на душу населення за рахунок технологічних інновацій сягає 90 % [2].

Забезпечення внутрішнього ринку продовольством, створення умов для імпортозаміщення та заходи з економічної доступності населення до продуктів харчування є однією із складових продовольчої безпеки будь-якої держави. Сільськогосподарське виробництво більшості розвинутих країн є дотаційним. Дотації аграрному сектору не лише мають на меті підтримання їх

конкурентоспроможності, але спрямовані також на забезпечення сталого розвитку сільської місцевості та створення умов для життя та роботи на селі. Частка аграрної галузі в зведеному бюджеті нашої країни за останні роки становить у середньому 20%, а в товарній структурі експорту – понад чверть, забезпечуючи провідні місця на світовому ринку олії соняшникової, друге місце – за експортом зернових. Україна впевнено посідає одне з провідних місць в аграрному секторі економіки світу, постійно нарощуючи як обсяги виробленої сільськогосподарської продукції, так і обсяги її експорту з дотриманням стандартів безпечності харчових продуктів [3].

Цьому сприяло поступове вдосконалення державної аграрної політики, дерегуляція, зміна та перегляд підходів до підтримки аграріїв, а також перехід на середньострокове бюджетне планування.

Основною рушійною силою економічного зростання України в аграрному секторі є розвиток прогресивних ресурсозберігаючих інноваційних технологій вирощування сільськогосподарських культур. Вони повинні враховувати досягнення науки і передового досвіду кращих вітчизняних аграрних підприємств та світові тенденції розвитку аграрного виробництва. Отримання високих і стабільних врожаїв можливе лише за високої культури землеробства з використанням новітньої техніки вітчизняного виробництва та провідних фірм світу, адаптивних сортів та гібридів, необхідного комплексу добрив і системи засобів захисту рослин.

За останні 20–30 років урожайність зернових культур зросла у світі у два рази, третину приросту з них отримано за рахунок впровадження високопродуктивних сортів. Використання гібридів підвищує врожай культур на 10–20%. Одним із основних незамінних чинників підвищення продуктивності сільськогосподарських культур є удосконалення системи насінництва, що забезпечує розмноження і виробництво насіння сортів і гібридів рослин. Сучасна система насінництва заснована на тісній взаємодії науки з виробництвом та має бути узгоджена з потребами ринку у посівному матеріалі. Інноваційні технології виробництва насіння повинні бути спрямовані на забезпечення аграрного виробництва новими сортами і гібридами з високою продуктивністю. Відомо, що серед причин зниження повної реалізації потенційної урожайності сучасних сортів і гібридів сільськогосподарських культур є втрати від шкідників, хвороб та бур'янів, що можуть бути на рівні 30–40 %. А відтак, слід удосконалювати підходи до внесення пестицидів та технології їх застосування, особливо у посівах стратегічних і малопоширених культур. Середня врожайність сільськогосподарських культур у минулому 2021 р. була у господарствах усіх категорій України наступною: зернові та зернобобові – 55,0 ц/га; пшениця озима – 46,5; пшениця яра – 42,6; кукурудза – 80,1; ячмінь ярий – 35,3; ячмінь озимий – 43,7; жито озиме – 36,0; овес – 27,9; гречка – 13,0; просо – 25,2; рис – 55,3; горох – 24,3; соя – 26,8; ріпак озимий – 29,7; соняшник – 25,2; буряк цукровий – 462,6; картопля – 166,3; овочі – 207,1; буряк кормовий – 296,2; кукурудза кормова – 310,1 ц/га. Наведені показники врожайності свідчать, що в нашій країні ще не повністю реалізований біологічний потенціал основних польових культур, який можливо збільшити за рахунок інтенсифікації процесу фотосинтезу рослин шляхом удосконалення інноваційних елементів технології вирощування. Досягненням науки у напрямку генної інженерії є розробка новітніх препаратів для посилення біологічної фіксації азоту небобовими рослинами (асоціативна азотфіксація). Високою потенційною продуктивністю характеризуються сорти злакових культур, що мають листки з гострим кутом відходження від стебла, гібриди

буряків цукрових і кукурудзи з більшою хвилястістю поверхні листків, напівбезлисті і безлисті сорти гороху [1].

Важливим стимулом виробництва сільськогосподарської продукції в корпоративному секторі аграрної економіки слід вважати ефективну державну підтримку. Очевидно, що за ускладнених умов розвитку сільського господарства країни, внаслідок прояву різних негативних чинників, недоцільно скорочувати обсяги державної підтримки сільського господарства. Зважаючи на існуючу в країнах ЄС державницьку політику підтримки сільгоспвиробників, в Україні повинна бути не менше 1 % випуску продукції у сільському господарстві. Тобто, коли обсяг валової сільськогосподарської продукції у 2019 році перевищив 680 млрд. грн., то відповідно у 2020 році підтримка мала б бути на рівні 6,8 млрд. грн., а не 4 млрд. грн. Проте на 2021 рік закладено менше 1% від аграрного ВВП – лише 4,5 млрд. грн., а програми держпідтримки АПК розділені на дві частини – вже діючі (сума фінансування за ними – 4 млрд. грн.) та нові (500 млн. грн.) [4].

Напрями державної підтримки розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції, фінансової підтримки розвитку фермерських господарств та фінансової підтримки розвитку садівництва, виноградарства та хмелярства фінансуються за піднапрямами, обсяг коштів за якими розподіляється окремими наказами Мінагрополітики.

Воєнна агресія з боку Росії суттєво вплинула на розвиток аграрного сектору України. З іншого боку, всіма гілками законодавчої та виконавчої влади було оперативно консолідовано зусилля на перегляд підходів до формування та реалізації державної аграрної політики, державної політики у сферах продовольчої безпеки та земельних відносин. Разом з тим, після закінчення воєнного стану Україна потребуватиме зміни цілісних підходів до розвитку агросектору, зміни як до системи управління та прийняття рішень, так і до інструментів та механізмів, спрямованих не тільки на підтримку виробника сільськогосподарської продукції, а й на сільський розвиток як невід'ємну складову політики держави.

Отже, враховуючи вищезазначене, нинішній етап розвитку аграрного сектору, формування конкурентоспроможності, становлення економічної та продовольчої безпеки країни суттєво залежить від науково-інноваційної складової аграрного сектору економіки.

Література

1. Інноваційні агротехнології : монографія / Д. І. Мазоренко та ін.; Харк. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка. Харків, 2007. 385 с.
2. Верзун А., Войнич Л. Державне регулювання агропромислового виробництва: досвід Львівської області. Аграрна економіка. 2021. Т. 14, № 3-4. С. 3-12.
3. Утенкова К. О. Державна підтримка аграрного сектору у контексті зміцнення його економічної безпеки. Modern economics. 2021. № 26. С. 152-159.
4. Павленко С. Огляд поточного стану системи/програм державної підтримки у сільському господарстві. Зміни під час воєнного стану. Пропозиції щодо розвитку після закінчення війни. К.: 43 с.